

Примірний договір у цивільному праві України: проблеми правозастосування

У монографії здійснено теоретичне дослідження конструкції примірного договору з метою правового упорядкування договірних відносин у різних сферах цивільного обігу. Розгляд питань розпочинається зі з'ясування історичних аспектів становлення та розвитку конструкції примірного договору в Україні, міжнародно-правового досвіду її використання у регулюванні приватноправових відносин і завершується з'ясуванням особливостей її використання при укладанні, виконанні, зміні та припиненні дії цивільно-правових договорів.

Акцентовано увагу на правовій характеристиці примірного договору, здійснено його відмежування від конструкції типового договору. З'ясовано процедурні моменти укладення цивільно-правових договорів на основі примірних, специфіку виконання, зміни, припинення таких договорів.

Розгляд теоретичних питань тісно пов'язаний з аналізом практики судів України у сфері захисту прав учасників договірних відносин. Сформульовано практичні рекомендації щодо вдосконалення чинного законодавства і судової практики у сфері укладення та виконання цивільно-правових договорів на основі примірних.

Київський університет туризму, економіки і права

Д. В. АБРАМЧУК

**ПРИМІРНИЙ ДОГОВІР
у цивільному праві України:
проблеми правозастосування**

Монографія



ЮРІНКОН ІНТЕР
Київ – 2024

УДК 347.44.01/.09(477)(02)

A16

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Київського університету туризму, економіки і права
(протокол № 5 від 08 квітня 2024 р.)*

Рецензенти:

Гриняк Андрій Богданович, заступник директора Інституту правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії наук України з наукової роботи, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України, заслужений юрист України

Цюра Вадим Васильович, завідувач кафедри цивільного права Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор юридичних наук, професор

Абрамчук Д. В.

A16 Примірний договір у цивільному праві України: проблеми правозастосування: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2024. 200 с.

ISBN 978-966-667-850-1

У монографії здійснено теоретичне дослідження конструкції примірного договору з метою правового упорядкування договірних відносин у різних сферах цивільного обігу. Розгляд питань розпочинається зі з'ясування історичних аспектів становлення та розвитку конструкції примірного договору в Україні, міжнародно-правового досвіду її використання у регулюванні приватноправових відносин і завершується з'ясуванням особливостей її використання при укладанні, виконанні, зміні та припиненні дії цивільно-правових договорів.

Акцентовано увагу на правовій характеристиці примірного договору, здійснено його відмежування від конструкції типового договору. З'ясовано процедурні моменти укладення цивільно-правових договорів на основі примірних, специфіку виконання, зміни, припинення таких договорів.

Розгляд теоретичних питань тісно пов'язаний з аналізом практики судів України у сфері захисту прав учасників договірних відносин. Сформульовано практичні рекомендації щодо вдосконалення чинного законодавства і судової практики у сфері укладення та виконання цивільно-правових договорів на основі примірних.

УДК 347.44.01/.09(477)(02)



Видавництво «Юрінком Інтер» прагне сталого майбутнього для нашого бізнесу, наших читачів і нашої планети. Ця книга виготовлена з паперу, сертифікованого Forest Stewardship Council®

ISBN 978-966-667-850-1

© Абрамчук Д. В., 2024
© Юрінком Інтер, 2024

ЗМІСТ

Передмова	4
РОЗДІЛ 1	
Передумови становлення і розвитку конструкції примірного договору в Україні та за кордоном	
1.1. Генеза розвитку конструкції примірного договору у вітчизняному законодавстві	9
1.2. Міжнародний досвід застосування конструкції примірного договору у регулюванні приватноправових відносин	37
РОЗДІЛ 2	
Правова характеристика примірного договору та його відмежування від суміжних договірних конструкцій	
2.1. Поняття і правова природа примірного договору	65
2.2. Особливості змісту та формування умов примірного договору	86
2.3. Відмежування примірного договору від конструкції типового договору	108
РОЗДІЛ 3	
Динаміка правовідносин, що виникають із примірного договору	
3.1. Особливості укладення цивільно-правових договорів на основі примірного договору	127
3.2. Виконання, зміна та припинення цивільно-правових договорів, укладених на основі примірного договору	148
Висновки	172
Список використаних джерел	181

ПЕРЕДМОВА

Поточний процес оновлення цивільного законодавства України, отримання статусу країни-кандидата в члени Європейського співтовариства, об'єктивна потреба в докорінному перегляді нормативних підходів до правового регулювання приватноправових відносин на тлі вимушеного переведення вітчизняної економіки на воєнну модель управління економічними процесами сприяють потребі проведення комплексних монографічних досліджень з приватноправової проблематики. Варто зауважити, що свого оновлення потребують загальні положення про цивільно-правовий договір, який є одним із найбільш важливих регуляторів цивільних відносин та ефективним інструментом охорони і захисту суб'єктивних цивільних прав його учасників.

Функції і цінність договору як основного регулятора цивільно-правових відносин розкриваються через закріплені у п. 3 ч. 1 ст. 3 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) принцип свободи договору. Цей фундаментальний принцип цивільного права забезпечує учасникам приватноправових відносин можливість вільно, на власний розсуд укладати договір, обирати контрагентів та визначати умови договору з урахуванням вимог ЦК України, інших актів цивільного законодавства, звичаїв ділового обороту, вимог добросовісності, розумності та справедливості. Водночас у чинному законодавстві України закріплені норми, які обмежують його дію. Це, зокрема, норми, присвячені правовому регулюванню відносин із укладення цивільно-правових договорів на основі типових і примірних, основне призначення яких зводиться до того, що вони визначають необхідну або бажану з точки зору держави модель договірної зобов'язання, а також спрощують процес узгодження договірних умов. І в той час, як модель типового договору знаходить своє правове закріплення на рівні ЦК України (ст. 630, ст. 637, ст. 787, ст. 111¹ та ін.), відносини щодо укладення примірних договорів залишаються поза межами цивільно-правового регулювання. Зазначене обумовлює особливий науковий інтерес до цієї договірної конструкції, особливо з урахуванням реєстрації у Верховній Раді України проекту закону № 6013 від 09.09.2021 р. «Про особливості регулювання підприємницької діяльності окремих видів

юридичних осіб та їх об'єднань у перехідний період», що передбачає визнання Господарського кодексу України таким, що втратив чинність.

Цілком очевидним є те, що в умовах адаптації вітчизняного законодавства до стандартів Європейського Союзу примірний договір може сприйматися як атавізм планових договорів, що отримали значне поширення у період існування УРСР. Водночас чимала практика застосування конструкції примірних договорів з метою правового упорядкування договірних відносин у різних сферах цивільного обігу свідчить про об'єктивну необхідність модернізації примірних договорів, а також розробки для них найбільш оптимальної конструкції, що відповідає потребам ліберального приватного права. З цього приводу варто наголосити на відсутності у вітчизняній цивілістиці комплексних наукових праць, присвячених вивченню особливостей цієї договірної конструкції, визначенню її місця у системі цивільно-правових договорів, а також відмежуванню примірних договорів від суміжних договірних конструкцій.

Указане дає змогу стверджувати, що без належного правового аналізу численних дискусійних питань застосування конструкції примірного договору подальший послідовний розвиток цивілістичної науки та оновлення цивільного законодавства буде неповним. Відповідно в сучасній приватноправовій доктрині потребують формування нові теоретичні положення щодо концепції примірного договору та вироблення на цій основі наукових висновків, спрямованих на розвиток доктрини цивільного права, удосконалення цивільного законодавства та узагальнення судової практики. Зважаючи на це, в межах цієї праці досліджено генезу та виокремлено етапи становлення і розвитку конструкції примірного договору в законодавстві України, з'ясовано особливості правового регулювання відносин з використанням примірного договору за законодавством окремих зарубіжних країн, охарактеризовано правову природу примірного договору, виокремлено проблеми формування змісту та закріплення його умов, здійснено відмежування примірного договору від типового договору, визначено особливості укладення цивільно-правових договорів на основі примірного, встановлено особливості виконання, зміни та припинення дії цивільно-правових договорів, укладених на основі примірних, розроблено теоретичні пропозиції та практичні рекомендації щодо удосконалення чинного

законодавства у сфері укладення та виконання цивільно-правових договорів на основі примірних.

У процесі з'ясування вищенаведених питань використано філософські, загальнонаукові та спеціальні методи. Зокрема, за допомогою історичного методу з'ясовано основні передумови та етапи становлення і розвитку законодавчих підходів до правового закріплення моделі примірного договору. З використанням діалектичного методу пізнання розкрито сутність таких понять, як примірний договір, типовий договір, зміст примірного договору, укладення примірного договору, виконання примірного договору тощо. Порівняльно-правовий метод використано при аналізі зарубіжних законодавчих підходів до правового регулювання відносин із використанням примірних договорів, а також при відмежуванні моделі примірного договору від типового договору. Застосування формально-логічних методів, зокрема методу аналізу та синтезу, сприяло дослідженню та виявленню особливостей динаміки відносин, що опосередковуються використанням моделі примірного договору. Метод моделювання використано для формулювання відповідних пропозицій і рекомендацій щодо вдосконалення чинного законодавства України та практики його застосування у сфері договірних відносин.

Сподіваємося, що сформульовані у цій праці висновки та пропозиції будуть корисними під час удосконалення законодавства в частині застосування конструкції примірного договору при укладанні, зміні, припиненні цивільно-правових договорів, а також при безпосередньому застосуванні конструкції примірного договору на стадіях укладення та виконання цивільно-правових договорів.

Висловлюю щирю подяку своїм науковим керівникам – доктору юридичних наук, **професору Федорченко Наталії Володимирівні** за спрямування, цінні поради, підтримку на всіх стадіях підготовки цієї праці, а також доктору юридичних наук, професору **Лукашевич-Крутник Ірині Степанівні**; рецензентам цього дослідження – доктору юридичних наук, професору, члену-кореспонденту НАПрН України, заслуженому юристу України **Гриняку Андрію Богдановичу**, доктору юридичних наук, професору **Цюрі Вадиму Васильовичу** за об'єктивну оцінку результатів дослідження.

Окрім того, вдячний своїм рідним, близьким, колегам та друзям за розуміння і підтримку під час написання цієї праці.

РОЗДІЛ 1

ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ КОНСТРУКЦІЇ ПРИМІРНОГО ДОГОВОРУ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ

Книги, які можуть вас зацікавити



Права людини в умовах
воєнного стану.
Законодавство. Судова
практика



Правові засади
добування (придбання)
диких тварин з метою
їх утримання і
розведення у
напіввільних умовах чи
в неволі



Сучасна
міжнародно-правова
доктрина Китайської
Народної Республіки:
теоретичні аспекти

Перейти до галузі права
Цивільне право та процес



[Перейти на сайт →](#)